

Αρ. Φακ.: Α.Σ.Α. 2/2016

Ανεξάρτητος Μηχανισμός Προώθησης Προστασίας
και Παρακολούθησης της Σύμβασης του Ο.Η.Ε.
για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες
Independent Mechanism for the Promotion, Protection
and Monitoring of the United Nations Convention
on the Rights of Persons with Disabilities

**Αυτεπάγγελτη Έκθεση
της Επιτρόπου Διοικήσεως
και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
ως Ανεξάρτητος Μηχανισμός Προώθησης, Προστασίας και
Παρακολούθησης της Σύμβασης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για
τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία
αναφορικά με την προσβασιμότητα
των ατόμων με αναπηρίες στις παραλίες**

Υπεύθυνη: Ελένη Χατζηττοφή

Ερευνών Λειτουργός: Κυριάκος Κυριάκου

Λευκωσία, 31 Ιουλίου 2018

1. Αντικείμενο Έρευνας

1.1 Το 2012 ο Επίτροπος Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ορίστηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο ως Ανεξάρτητος Μηχανισμός για την Προώθηση, Προστασία και Παρακολούθηση της Εφαρμογής της Σύμβασης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες με αρμοδιότητα, μεταξύ άλλων, να «υποβάλλει εκθέσεις προς τις κρατικές υπηρεσίες και άλλους εμπλεκόμενους φορείς με συστάσεις για την εφαρμογή της Σύμβασης».¹

1.2 Στα πλαίσια της εν λόγω αρμοδιότητας που απορρέει από τη Σύμβαση, ξεκινήσαμε αυτεπάγγελα στη διερεύνηση του θέματος της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες (ΑμεΑ) στις παράλιες και ζητήσαμε από τον Κυπριακό Οργανισμό Τουρισμού (ΚΟΤ) και την Κεντρική Επιτροπή Παραλιών (ΚΕΠ) συγκεκριμένες πληροφορίες για το εν λόγω θέμα.² Επίσης, Λειτουργός του Γραφείου μας είχε επί του θέματος τηλεφωνική επικοινωνία με Λειτουργούς του ΚΟΤ, τον Πρόεδρο και εκπρόσωπο της ΚΕΠ και με οργανώσεις ΑμεΑ.

1.3 Οι υπό αναφορά ζητηθείσες πληροφορίες αφορούσαν, μεταξύ άλλων, στην έκταση της προσβασιμότητας των παραλιών από ΑμεΑ, καθώς και αν στις παράλιες που ήταν χαρακτηρισμένες ως προσβάσιμες από ΑμεΑ παρέχονταν οποιεσδήποτε διευκολύνσεις σε ΑμεΑ που η αναπηρία τους δεν είναι κινητική ή/και σε άτομα μειωμένης κινητικότητας (ΑΜΚ).

1.4 Ειδικότερα, για το δεύτερο πιο πάνω θέμα είχε επισημανθεί ότι στις παράλιες που, σύμφωνα με τον ΚΟΤ, ήταν προσβάσιμες από ΑμεΑ, δεν διευκρινιζόταν κατά πόσον η εν λόγω προσβασιμότητα αφορούσε πέραν των ΑμεΑ με κινητική αναπηρία και άτομα με άλλης μορφής αναπηρίας ή από άτομα μειωμένης κινητικότητας (ΑΜΚ), ούτε κατά πόσον παρέχονταν περαιτέρω διευκολύνσεις για πρόσβαση τους στην παραλία.

¹ Απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου Αρ. 73.519 ημερ. 9 Μαΐου 2012 (Παράρτημα ΙΙ) σε συμμόρφωση προς το άρθρο 33 (2) του Νόμου 8(ΙΙΙ)/2011, με τον οποίο κυρώθηκε από την Κυπριακή Δημοκρατία η Σύμβαση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες.

² Επιστολές ημερομηνιών 23 Φεβρουαρίου 2016 και 4 Ιουλίου 2017

1.5 Στο μεταξύ, το 2016, ο Πρόεδρος και ο Γραμματέας της Οργάνωσης Παραπληγικών Κύπρου (Ο.ΠΑ.Κ) κ.κ. Δημήτρης Λαμπριανίδης και Αντρέας Ιωάννου, αντίστοιχα, κοινοποίησαν στο Γραφείο μας επιστολή που είχαν αποστείλει στο Υπουργό Εσωτερικών, την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εσωτερικών και την ΚΕΠ, με την οποία ζητούσαν την τροποποίηση του περί Προστασίας της Παραλίας Νόμου ώστε να μην απαγορεύεται η διακίνηση τροχοκαθισμάτων στις παραλίες και να επιτρέπεται η οδήγηση στις παραλίες μηχανοκίνητων οχημάτων ή άλλων τροχοφόρων οποιασδήποτε φύσεως που μεταφέρουν άτομα με βαριές κινητικές αναπηρίες όταν δεν υπάρχει άλλος τρόπος πρόσβασης.

1.6 Συγκεκριμένα, όπως ανέφερε ο Πρόεδρος της Ο.ΠΑ.Κ. σε Λειτουργό του Γραφείου μας, στις παραλίες που δεν είναι προσβάσιμες για ΑμεΑ και ΑΜΚ, θα πρέπει να επιτρέπεται η χρήση τροχοφόρων οχημάτων για την πρόσβαση των εν λόγω ατόμων στην παραλία. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με τον Πρόεδρο της Ο.ΠΑ.Κ., θα πρέπει, όταν είναι τεχνικά εφικτό, να υπάρχει διαμορφωμένη επιτόπου **μια τουλάχιστον προσβάσιμη διαδρομή** για να χρησιμοποιείται από τα εν λόγω οχήματα, ώστε τα ΑμεΑ και τα ΑΜΚ να μπορούν να προσεγγίζουν την παραλία.

2. Προσβάσιμες παραλίες για ΑμεΑ στην Κύπρο

2.1 Σύμφωνα με σχετική ανακοίνωση³ του ΚΟΤ ημερομηνίας 14 Ιουνίου 2017, στην Κύπρο είχαν καταγραφεί 40 προσβάσιμες παραλίες για ΑμεΑ. Ειδικότερα: **(α) 11 παραλίες ήταν πλήρως προσβάσιμες από ΑμεΑ**, καθότι διέθεταν ράμπες μέχρι τη θάλασσα, ειδικούς χώρους υγιεινής και χώρους στάθμευσης για ΑμεΑ, ενώ 6 από αυτές διέθεταν αυτόνομο σύστημα θαλάσσιας πρόσβασης ΑμεΑ (Seatrac) και **(β) 29 παραλίες ήταν μερικώς προσβάσιμες, καθότι διέθεταν ράμπες μέχρι την παραλία αλλά όχι μέχρι τη θάλασσα.**

2.2 Με βάση δε σχετική ανάρτηση του Τμήματος Διασφάλισης Ποιότητας του ΚΟΤ στην ιστοσελίδα του Οργανισμού τον Ιούλιο του 2017, ο αριθμός των παραλιών που ήταν προσβάσιμες για ΑμεΑ ανερχόταν στις 47, εκ των οποίων οι 26 ήταν πλήρως προσβάσιμες και οι 21 μερικώς, ενώ, κατόπιν αναθεώρησης του καταλόγου **το Μάρτιο του 2018**, ο αριθμός των παραλιών που είναι προσβάσιμες από ΑμεΑ

³ Η εν λόγω ανακοίνωση, σύμφωνα με τον Αν. Διευθυντή του ΚΟΤ ετοιμάστηκε με βάση τα στοιχεία που είχαν συγκεντρωθεί από τις τοπικές αρχές και αφορούσε μόνο άτομα με κινητικές δυσκολίες.

ανέρχεται πλέον σε 48, από τις οποίες οι **27 είναι πλήρως προσβάσιμες** και οι 21 παρέχουν μερική προσβασιμότητα.

2.3 Οι παραλίες με πλήρη προσβασιμότητα διαθέτουν θαλάσσιες προσβάσεις (ξύλινες ράμπες ή πλαστικούς διαδρόμους) που **επιτρέπουν στο χρήστη τροχοκαθίσματος να κινηθεί μέχρι τη θάλασσα** για να κολυμπήσει, καθώς και χώρους υγιεινής και στάθμευσης για χρήση από ΑμεΑ. Περαιτέρω, σχεδόν όλες διαθέτουν ειδικό αμφίβιο τροχοκάθισμα κατάλληλο για διακίνηση στην παραλία και πρόσβαση στη θάλασσα καθότι επιπλέει (**floating wheelchair**), **τέσσερις**⁴ εξ αυτών διαθέτουν αυτόνομο σύστημα θαλάσσιας πρόσβασης **Seatrac**, ενώ σε **μια** παραλία υπάρχει αναβατόριο (**chair lift**).

2.4 Οι δε **μερικώς προσβάσιμες παραλίες** παρέχουν προσβασιμότητα μέσω ραμπών ή διαδρόμων που επιτρέπουν στο χρήστη τροχοκαθίσματος να κινηθεί μέχρι ενός σημείου στην παραλία αλλά **όχι μέχρι και το νερό**, όλες δε, διαθέτουν χώρους υγιεινής και στάθμευσης για χρήση από ΑμεΑ.

3. Πληροφορίες που λήφθηκαν από τον ΚΟΤ

3.1 Με βάση τα στοιχεία/πληροφορίες που έχει στη διάθεση του ο ΚΟΤ, δεν υπάρχουν οποιεσδήποτε υποδομές στις παραλίες για την εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρίες πέραν της κινητικής.

Ο ΚΟΤ, όμως, θεωρεί πολύ σημαντικά τα ζητήματα που έχουν εγερθεί, σε σχέση και με την ανάπτυξη υποδομών που αφορούν και άλλες μορφές αναπηρίας, η υλοποίηση των οποίων χρήζει περαιτέρω έρευνας από τις τοπικές αρχές, καθώς και η συνεργασία τους με φορείς που διαθέτουν την κατάλληλη τεχνογνωσία για τις προδιαγραφές που απαιτούνται ως προς τις υποδομές για όλες τις ομάδες ΑμεΑ, όπως είναι οι οργανώσεις ΑμεΑ και το Τμήμα Δημοσίων Έργων.⁵

⁴ Σύμφωνα με τον Πρόεδρο της Οργάνωσης Παραπληγικών Κύπρου (ΟΠΑΚ), το Seatrac που διατέθηκε στο Δήμο Πάφου είναι πλέον σε αχρησία επειδή ο Δήμος δεν είναι πρόθυμος να επωμιστεί το κόστος συντήρησης/επιδιόρθωσης του

⁵ Επιστολή Αν. Γενικού Διευθυντή ΚΟΤ με αρ. φακ. 10.01.002, ημερομηνίας 14 Ιουλίου 2017

3.2 Στις 12 Σεπτεμβρίου 2017, ο ΚΟΤ απέστειλε ερωτηματολόγιο σε όλους τους παράκτιους Δήμους και Κοινοτικά Συμβούλια με παραλίες προσβάσιμες από ΑμεΑ, αναφορικά με την προσβασιμότητα των ΑμεΑ και των ΑΜΚ στις παραλίες. Στο εν λόγω ερωτηματολόγιο ο ΚΟΤ περιέλαβε ερωτήματα, κατά πόσον οι ράμπες/διάδρομοι πρόσβασης πληρούν τις προδιαγραφές (ως προς το πλάτος, κλίση, υλικά κατασκευής), εάν έχουν ειδική υφή ή οποιαδήποτε επιδαπέδια σήμανση ώστε να χρησιμοποιούνται και ως διάδρομοι όδευσης τυφλών και αν διαθέτουν χειρολισθήρα για να είναι δυνατή η χρήση τους από ΑΜΚ.

3.3 Περαιτέρω οι ερωτήσεις στόχευαν στην ύπαρξη (α) χώρων υγιεινής και στάθμευσης για ΑμεΑ οι οποίοι να διαθέτουν άμεση πρόσβαση προς την παραλία, (β) τυχόν άλλες διευκολύνσεις για ΑμεΑ (γ) την ύπαρξη σήμανσης/κατευθυντήριων τόξων για τις προσβάσεις/διευκολύνσεις για ΑμεΑ, καθώς και αν (δ) οι ναυαγοσώστες ή/και άλλο προσωπικό που ασχολείται στις παραλίες έχει τύχει εκπαίδευσης για την εξυπηρέτηση ΑμεΑ και αν όχι, κατά πόσο θα επιθυμούσαν την παρακολούθηση σχετικού σεμιναρίου.

4. Εμπλεκόμενοι Φορείς:

A. ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

4.1 Με βάση το Σχέδιο Επιχορήγησης του ΚΟΤ για Έργα, Οργάνωσης και Ασφάλειας Παραλιών 2018 που απευθύνεται σε Αρχές Τοπικής αυτοδιοίκησης και Επαρχιακές Διοικήσεις, ο ΚΟΤ επιχορηγεί έως και το 50 % της καθαρής δαπάνης (χωρίς ΦΠΑ) με ανώτατο όριο τις €15.000, για αγορά/ κατασκευή ραμπών/ μηχανισμών/εξοπλισμού/τροχοκαθισμάτων θαλάσσιας πρόσβασης για ΑμεΑ. Αιτήσεις για το εν λόγω Σχέδιο γίνονταν αποδεκτές μέχρι και τις 4 Μαΐου 2018.

B. ΤΟΠΙΚΗ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΑΡΑΛΙΩΝ

4.2 Σύμφωνα με το άρθρο 5Z του περί Προστασίας της Παραλίας Νόμου, το σχέδιο χρήσης της παραλίας ετοιμάζεται από την Τοπική Επιτροπή Παραλιών, εγκρίνεται με ή χωρίς τροποποιήσεις από την Κεντρική Επιτροπή Παραλιών (ΚΕΠ),

η οποία το κοινοποιεί στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εσωτερικών για ενημέρωση και, ακολούθως, το διαβιβάζει στην οικεία αρχή για εφαρμογή και δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας.

4.3 Στο εν λόγω σχέδιο σημειώνονται μεταξύ άλλων, κατόπιν σχετικής τροποποίησης του Νόμου το 2004,⁶ τα σημεία της παραλίας στα οποία θα μπορεί η τοπική αρχή ή το πρόσωπο στο οποίο έχει παραχωρηθεί σχετική άδεια, «να δημιουργεί προσβάσεις για διασφάλιση της ελεύθερης διακίνησης ατόμων με αναπηρίες»⁷.

4.4 Σύμφωνα με τον Πρόεδρο της ΚΕΠ, η προαναφερθείσα τροποποίηση του νόμου αφορούσε αποκλειστικά στα άτομα με κινητικές δυσκολίες, καθότι με βάση και τα όσα είχαν διαμειφθεί κατά την εξέταση του θέματος ενώπιον της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εσωτερικών, αυτή ήταν η πρόθεση του Νομοθέτη.

4.5 Τα πλείστα όμως, σχέδια χρήσης παραλιών των παράκτιων τοπικών αρχών, εγκρίθηκαν πριν από το 2004 και γι' αυτό το 2013, η ΚΕΠ απέστειλε **εγκύκλιο** προς όλες τις επηρεαζόμενες τοπικές αρχές για να δημιουργήσουν, σε μια τουλάχιστον παραλία εντός των διοικητικών τους ορίων, προσβάσεις για την ελεύθερη διακίνηση ατόμων με αναπηρίες.⁸

4.6 Όπως δε πρόσθεσε ο Πρόεδρος της ΚΕΠ, η εξέταση των σχεδίων χρήσης της παραλίας από την ΚΕΠ γίνεται βάσει των όρων και προϋποθέσεων που προνοούνται στην οικεία νομοθεσία, ενώ σε περιοδικές επιθεωρήσεις παραλιών από κλιμάκια της ΚΕΠ για τις οποίες είχαν στο παρελθόν εγκριθεί σχέδια χρήσης της παραλίας είχε διενεργηθεί έλεγχος για τη δημιουργία προσβάσεων για την ελεύθερη διακίνηση ΑμεΑ, ο οποίος ήταν θετικός.⁹

4.7 Η δε ΚΕΠ προτίθεται να προβεί στη διερεύνηση των ενδεδειγμένων προτύπων/προδιαγραφών των ραμπών/διαδρόμων πρόσβασης για ΑμεΑ που τοποθετούνται στις παραλίες, καθότι κατά τους ελέγχους που διενήργησε στο παρελθόν σε παραλίες με εγκεκριμένα σχέδια χρήσης, δεν είχε διερευνηθεί και κατά πόσον οι ράμπες/διάδρομοι πρόσβασης πληρούσαν οποιαδήποτε πρότυπα. Ως εκ

⁶ Ο περί Προστασίας της Παραλίας (Τροποποιητικός) (Αρ. 2) Νόμος του 2004 (Ν. 206(Ι)/2004)

⁷ Παράγραφοι(δ) και (ε) του εδαφίου 2 του άρθρου 5Ζ του περί Προστασίας της Παραλίας Νόμου

⁸ Επιστολή Προέδρου Κεντρικής Επιτροπής Παραλιών με αρ. φακ. 4.010.01/12, ημερομηνίας 28 Ιουλίου 2017

⁹ Ίδια πιο πάνω επιστολή

τούτου, η ΚΕΠ θα προχωρήσει στη διερεύνηση της καταλληλότερης επιλογής και εφαρμογής προδιαγραφών για το συγκεκριμένο θέμα, νοουμένου ότι στην περίπτωση ραμπών/προσβάσεων για ΑμεΑ σε οικοδομές, υπάρχουν ήδη υποχρεωτικά πρότυπα.¹⁰

4.8 Τα δε ερωτήματα που τέθηκαν ενώπιον της ΚΕΠ από το Γραφείο μας αξιολογούνται, σύμφωνα με τον Πρόεδρο της, ως πολύ σοβαρά και η ΚΕΠ θα χρειαστεί για την εξέτασή τους και τη συνδρομή τεχνοκρατών, τους οποίους όμως δεν διαθέτει η Ένωση Δήμων.¹¹

5. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες

5.1 Με βάση τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, αναγνωρίζεται ότι η αναπηρία προκύπτει από την **αλληλεπίδραση μεταξύ των ΑμεΑ και των περιβαλλοντικών εμποδίων** που παρεμποδίζουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία σε ίση βάση με άλλους.

5.2 Αναγνωρίζεται επίσης η σημασία της προσβασιμότητας των ΑμεΑ στο **φυσικό, κοινωνικό, οικονομικό και πολιτιστικό περιβάλλον**, ώστε τα ΑμεΑ να είναι σε θέση να απολαμβάνουν πλήρως όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και θεμελιώδεις ελευθερίες.¹²

5.3 Η εν λόγω «Σύμβαση», αναγνωρίζει τη κοινωνική και **δικαιωματική διάσταση** της αναπηρίας, βάσει της οποίας τα ΑμεΑ αναγνωρίζονται ως φορείς δικαιωμάτων και η πολιτεία καθίσταται υπεύθυνη για τη διασφάλισή τους.

¹⁰ Ίδια πιο πάνω επιστολή

¹¹ Ίδια πιο πάνω επιστολή

¹² Παράγραφοι (ε) και (φ) του Προοιμίου της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες

5.4 Ειδικότερα, («η Σύμβαση») μετακυλά στο κράτος την ευθύνη για την **άρση των εμποδίων** που παρεμποδίζουν την πλήρη, αποτελεσματική και ισότιμη συμμετοχή των ΑμεΑ στην κοινωνία¹³ και το καθιστά υπεύθυνο για τη διασφάλιση της ενσωμάτωσης και συμμετοχής των ΑμεΑ στην κοινότητα με ίσες επιλογές και ευκαιρίες με τους άλλους.¹⁴

6. Προσβασιμότητα

6.1 Το **άρθρο 9** της Σύμβασης, καθορίζει τα μέτρα που θα πρέπει να λαμβάνουν τα κράτη ως προς την αναγνώριση και εξάλειψη των εμποδίων στην προσβασιμότητα, ώστε τα ΑμεΑ να συμμετέχουν πλήρως σε όλες τις πτυχές της ζωής, καθώς και να έχουν προσβασιμότητα σε ίση βάση με τους άλλους στο **φυσικό περιβάλλον και σε εξωτερικές εγκαταστάσεις**.

6.2 Προς την υλοποίηση της πιο πάνω υποχρέωσης τα κράτη θα πρέπει να αναπτύσσουν, διαδίδουν και παρακολουθούν την εφαρμογή ελάχιστων προτύπων και κατευθυντήριων γραμμών για την προσβασιμότητα των εγκαταστάσεων και υπηρεσιών που είναι ανοικτές ή παρέχονται προς το κοινό, ως επίσης και **να διασφαλίζουν ότι οι ιδιωτικοί φορείς** που παρέχουν εγκαταστάσεις και υπηρεσίες οι οποίες είναι ανοικτές ή παρέχονται στο κοινό, λαμβάνουν υπόψη όλες τις πτυχές της προσβασιμότητας για τα ΑμεΑ.

6.3 Σημαντική υποχρέωση των κρατών αποτελεί επίσης ,με βάση την εν λόγω Σύμβαση, η ανάπτυξη καθολικά σχεδιασμένων προϊόντων, υπηρεσιών, **εξοπλισμού και εγκαταστάσεων** που θα απαιτούν την ελάχιστη δυνατή προσαρμογή και το ελάχιστο κόστος για να αντιμετωπίσουν τις συγκεκριμένες ανάγκες των ΑμεΑ, και να προάγουν καθολικό σχεδιασμό στην ανάπτυξη των προτύπων και κατευθυντήριων γραμμών.¹⁵

¹³ Άρθρο 1 της Σύμβασης

¹⁴ Άρθρο 19 της Σύμβασης

¹⁵ Παράγραφος (στ) του εδαφίου 2 του άρθρου 4 της Σύμβασης

6.4 Καθολικά σχεδιασμένα προϊόντα, ως επίσης και περιβάλλοντα, προγράμματα και υπηρεσίες, είναι εκείνα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από όλους τους ανθρώπους, στη μέγιστη δυνατή έκταση, χωρίς την ανάγκη προσαρμογής ή εξειδικευμένου σχεδιασμού.

6.5 Κατά το στάδιο δε σχεδιασμού τους, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των διαφορετικών αναγκών και ικανοτήτων του πληθυσμού που θα τα χρησιμοποιεί ή/και θα αλληλοεπιδρά μαζί τους, ώστε να ικανοποιούνται πλήρως οι ανάγκες του. Στην έννοια του καθολικού σχεδιασμού περιλαμβάνονται, όπου αυτό είναι αναγκαίο, υποβοηθητικές συσκευές για συγκεκριμένες ομάδες ατόμων με αναπηρίες.¹⁶

6.6 Επακόλουθο των καθολικά σχεδιασμένων προϊόντων /προγράμμάτων και υπηρεσιών διασφαλίζουν την κινητικότητα των ΑμεΑ με τη **μεγαλύτερη δυνατή ανεξαρτησία, καθότι διευκολύνουν την κινητικότητα τους κατά τον τρόπο και κατά το χρόνο επιλογής τους.¹⁷**

7. Εύλογες προσαρμογές και μη διάκριση

7.1 Περαιτέρω και σε συνέχεια με όσα έχουν αναφερθεί πιο πάνω αναφορικά με το καθολικό σχεδιασμό σε σχέση με **περιβάλλοντα προγράμματα**, η εν λόγω Σύμβαση ρυθμίζει ότι, τα ΑμεΑ απολαμβάνουν ή ασκούν σε ίση βάση με άλλους, όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και θεμελιώδεις ελευθερίες, όταν παρέχονται από τα κράτη όλες οι **εύλογες προσαρμογές** που απαιτούνται για **ισότιμη συμμετοχή** τους, με την λήψη κάθε αναγκαίου μέτρου που θα εξασφαλίσει την προσβασιμότητα.

7.2 Για σκοπούς προαγωγής της ισότητας και εξάλειψης των διακρίσεων εις βάρος των ΑμεΑ, τα κράτη θα πρέπει να λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να τους παρέχονται **εύλογες προσαρμογές**.¹⁸ Η **άρνηση παροχής εύλογων προσαρμογών** στα ΑμεΑ **συνιστά**, σύμφωνα με τη Σύμβαση, **απαγορευμένη διάκριση**, καθότι συντελεί στον αποκλεισμό ή/και περιορισμό του δικαιώματος των

¹⁶ Άρθρο 2 της Σύμβασης

¹⁷ Άρθρο 20 της Σύμβασης

¹⁸ Άρθρο 5 της Σύμβασης

ΑμεΑ να απολαμβάνουν ή/και να ασκούν σε ίση βάση με άλλους τα ανθρώπινα δικαιώματά τους.¹⁹

8. Καταληκτικές Παρατηρήσεις της Επιτροπής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες του ΟΗΕ

8.1 Χαρακτηριστικές δε σε σχέση με τα προαναφερθέντα, είναι και οι ανησυχίες που εξέφρασε η Επιτροπή για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες του **ΟΗΕ** στις καταληκτικές παρατηρήσεις της τον Απρίλιο του 2017, σε σχέση με την αρχική Έκθεση της Κύπρου.

8.2 Ειδικότερα, η Επιτροπή εξέφρασε την ανησυχία της, για τα ανεπαρκή ολοκληρωμένα και υποχρεωτικά μέτρα τα οποία να διασφαλίζουν ότι τα ΑμεΑ έχουν πρόσβαση πάνω σε ισότιμη βάση με τους άλλους στο εξωτερικό περιβάλλον και σε άλλα αγαθά και υπηρεσίες²⁰ και **συνέστησε όπως το Κράτος, σε στενή συνεργασία με τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία, ενισχύσει τις προσπάθειές του για τη βελτίωση της προσβασιμότητας και την εφαρμογή διεθνώς αναγνωρισμένης τυποποίησης, προκειμένου να διασφαλιστεί η προσβασιμότητα σε εξωτερικά περιβάλλοντα.**²¹

9. Γενικό Σχόλιο Αρ. 2 (2014) της Επιτροπής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες του ΟΗΕ

Ουσιαστικό, ήταν επίσης και το Γενικό Σχόλιο με αρ. 2 (2014) της Επιτροπής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες του ΟΗΕ, σε σχέση με την Προσβασιμότητα, ημερομηνίας 24, Μαΐου, 2014, το οποίο επισήμανε, μεταξύ άλλων, ότι :

¹⁹ Άρθρο 2 της Σύμβασης

²⁰ Παράγραφος 25 των Καταληκτικών Παρατηρήσεων της Επιτροπής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες του ΟΗΕ

²¹ Παράγραφος 26 των Καταληκτικών Παρατηρήσεων

- προσβασιμότητα πρέπει να παρέχεται σε όλα τα ΑμεΑ, ανεξαρτήτως της φύσης της αναπηρίας, χωρίς οποιουδήποτε είδους διάκριση.²²
- Το δικαίωμα της πρόσβασης για τα ΑμεΑ διασφαλίζεται με την αυστηρή εφαρμογή **προτύπων προσβασιμότητας**.²³
- Η αυστηρή εφαρμογή του καθολικού σχεδιασμού σε όλα τα νέα αγαθά και υπηρεσίες θα πρέπει να εξασφαλίζει την ισότιμη, **πλήρη** και ανεμπόδιστη πρόσβαση των ΑμεΑ και θα πρέπει να συμβάλλει στη δημιουργία μιας **απεριόριστης αλυσίδας διακίνησης χωρίς εμπόδια**.²⁴
- Επειδή η προσβασιμότητα αποτελεί προϋπόθεση ώστε τα ΑμεΑ να ζουν **ανεξάρτητα**, η άρνηση πρόσβασης στο φυσικό περιβάλλον εξετάζεται στο πλαίσιο της **διάκρισης**.²⁵
- Τα Κράτη Μέλη πρέπει να θέσουν πρότυπα προσβασιμότητας κατόπιν διαβούλευσης με τις οργανώσεις ΑμεΑ²⁶ και κατά τον καθορισμό τους, θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ποικιλομορφία των ΑμεΑ και να διασφαλίζεται ότι η προσβασιμότητα παρέχεται σε άτομα οποιουδήποτε φύλου ή ηλικίας και για όλες τις μορφές αναπηρίας.

10. Οι περί Οδών και Οικοδομών (Τροποποιητικοί) Κανονισμοί του 2017

10.1 Το 2017, οι περί Οδών και Οικοδομών Κανονισμοί τροποποιήθηκαν με τη δημοσίευση στην Επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας των περί Οδών και Οικοδομών (Τροποποιητικοί) Κανονισμών του 2017. Με την εν λόγω τροποποίηση, προστέθηκαν στους Κανονισμούς, μεταξύ άλλων, ο Κανονισμός **61HA** και το **Παράρτημα III**.

²² Παράγραφος 13 του Γενικού Σχόλιου με αρ. 2 (2014) της Επιτροπής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες του ΟΗΕ

²³ Παράγραφος 14 του Γενικού Σχόλιου

²⁴ Παράγραφος 15 του Γενικού Σχόλιου

²⁵ Παράγραφος 23 του Γενικού Σχόλιου

²⁶ Παράγραφοι 25 και 29 του Γενικού Σχόλιου

10.2 Σύμφωνα με την παράγραφο 3.168 του Παραρτήματος ΙΙΙ που αφορά τις **Οργανωμένες Παραλίες**, πρέπει να διασφαλίζεται η αλυσίδα πρόσβασης των **ΑμεΑ από το χώρο στάθμευσης μέχρι τη θάλασσα**, μέσω ειδικών διαδρόμων και να διασφαλίζεται η παροχή του απαραίτητου εξοπλισμού για την είσοδο τους στο νερό.

10.3 Σημειώνεται ότι με βάση τις πρόνοιες του Κανονισμού 61ΗΑ, οι **διατάξεις του Παραρτήματος ΙΙΙ πρέπει να πληρούνται σε οποιαδήποτε μελέτη που υποβάλλεται για την έκδοση άδειας οικοδομής από την αρμόδια αρχή μετά την 1^η Σεπτεμβρίου 2018**, ενώ στις περιπτώσεις που η αίτηση αφορά σε προσθηκομετατροπές ή επισκευές σε υφιστάμενες αναπτύξεις που καλύπτονται από σχετική άδεια, η αρμόδια αρχή απαιτεί την **προσαρμογή τους στο βαθμό που είναι εφικτό** με τις πρόνοιες του Παραρτήματος ΙΙΙ. Όταν δε, δεν είναι εφικτή η πλήρης συμμόρφωση με τις πρόνοιες του Παραρτήματος ΙΙΙ, ο μελετητής θα πρέπει να υποδεικνύει εναλλακτικές λύσεις για μερική προσαρμογή με τις εν λόγω πρόνοιες.

11. Ο περί Προστασίας της Παραλίας Νόμος

11.1 Με βάση το άρθρο **5Δ(δ)(1)** του περί Προστασίας της Παραλίας Νόμου, δεν επιτρέπεται σε οποιοδήποτε πρόσωπο **«να οδηγεί πάνω στην παραλία μηχανοκίνητο όχημα ή άλλο τροχοφόρο οποιασδήποτε φύσεως»**.

11.2 Σύμφωνα δε με την παράγραφο (ε) του πιο πάνω άρθρου **«η οδήγηση ή διέλευση οποιουδήποτε ζώου στην παραλία»** επιτρέπεται μόνο στις καθορισμένες από την ΚΕΠ **«περιοχές για λούσιμο σκύλων στη θάλασσα»**.

12. Διαπιστώσεις

12.1 Από όλα όσα έχουν αναφερθεί πιο πάνω, καθώς και με βάση την ετήσια καταγραφή των προσβάσιμων παραλιών στην οποία προβαίνει ο ΚΟΤ, προκύπτει πως ο αριθμός των εν λόγω παραλιών αυξάνεται ανά έτος. Συγκεκριμένα, ενώ το 2015 υπήρχαν 11 παραλίες με **πλήρη προσβασιμότητα** και 26 με μερική, το **2018 ανήλθαν σε 27 πλήρως προσβάσιμες και 21 μερικώς** προσβάσιμες. Περαιτέρω, ο ΚΟΤ προέβαινε και εξακολουθεί να προβαίνει σε επιχορήγηση της εκτέλεσης έργων και αγοράς εξοπλισμού για τη βελτίωση της προσβασιμότητας των παραλιών από ΑμεΑ.

12.2 Διαφαίνεται ότι έχουν συντελεστεί σημαντικά βήματα για τη διεύρυνση της προσβασιμότητας των παραλιών από ΑμεΑ, από τη διαμόρφωση χώρων στάθμευσης και υγιεινής για ΑμεΑ, στην κατασκευή ραμπών/διαδρόμων πρόσβασης και την τοποθέτηση **Seatrac και floating wheelchairs σε συγκεκριμένες παραλίες.**

12.3 Δηλαδή, στις περιπτώσεις αυτές, **φαίνεται ότι υπάρχει μια αλυσίδα προσβασιμότητας** και διευκολύνσεων που ξεκινά από το χώρο στάθμευσης για τα ΑμεΑ μέχρι την πρόσβαση τους στην παραλία και ακολούθως στη θάλασσα, ως επίσης και προς τους χώρους υγιεινής για ΑμεΑ.

12.4 Περαιτέρω, όπως προέκυψε από τη διερεύνηση παραπόνων από το Γραφείο μας, αρκετές παράκτιες τοπικές αρχές προβαίνουν στις αναγκαίες διευθετήσεις ώστε στις οργανωμένες παραλίες τους να υπάρχουν, ανά πασα στιγμή διαθέσιμες ξαπλώστρες και ομπρέλες για χρήση αποκλειστικά από ΑμεΑ.

12.5 Εντούτοις, **μεγάλος αριθμός παραλιών εξακολουθούν να μην είναι προσβάσιμες ή/και η προσβασιμότητα τους να είναι μερική**, αφού διαθέτουν μόνο ράμπες πρόσβασης μέχρι την παραλία αλλά όχι μέχρι τη θάλασσα. Δικαιολογημένα, συνεπώς, η Ο.ΠΑ.Κ. έχει την άποψη ότι για τις μη προσβάσιμες παραλίες θα πρέπει να γίνουν οι αναγκαίες διευθετήσεις ώστε τα ΑμεΑ να έχουν πρόσβαση σ' αυτές με άλλο τρόπο, όπου είναι εφικτό, όπως με μηχανοκίνητα, ή άλλα τροχοφόρα οχήματα και, παράλληλα, να αρθεί η οποία απαγόρευση διακίνησης τροχοκαθισμάτων επί της παραλίας.

12.6 Για το συγκεκριμένο θέμα, σημειώνεται ότι με βάση το άρθρο 2 του περί Μηχανοκίνητων Οχημάτων Νόμου, «μηχανοκίνητο όχημα» έχει την έννοια που αποδίδει στον όρο «όχημα» ο περί Έγκρισης Τύπου Οχημάτων Νόμος. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του εν λόγω Νόμου, «όχημα» σημαίνει, μεταξύ άλλων, μη οδικό κινητό μηχανήμα, όχημα ειδικής χρήσης, τετράκυκλο ή τρίκυκλο.

12.7 Σε περίπτωση που η απαγόρευση, βάσει του περί Προστασίας της Παραλίας Νόμου, της διέλευσης μηχανοκίνητων οχημάτων ή άλλων τροχοφόρων από την παραλία, περιλαμβάνει και τα τροχοκάθισμα (αυτόματα ή χειροκίνητα), ως η προαναφερθείσα θέση της Ο.ΠΑ.Κ., δημιουργεί, σύμφωνα και με τις πρόνοιες της Σύμβασης και τις επισημάνσεις της Επιτροπής στο Γενικό σχόλιο με αρ. 2 (2014), διάκριση εις βάρος των ΑμεΑ .

12.8 Ομοίως, σε σχέση με τις διατάξεις του πιο πάνω Νόμου, σημειώνεται ότι η πλήρης απαγόρευση της διέλευσης ζώων από την παραλία, χωρίς οποιαδήποτε εξαίρεση για τους σκύλους-οδηγούς ατόμων με οπτική αναπηρία, επίσης συνιστά διάκριση εις βάρος των ΑμεΑ, καθότι στερεί ή αποτελεί τροχοπέδη για τα άτομα που διακινούνται με τη βοήθεια σκύλου-οδηγού, να μεταβαίνουν στην παραλία με ανεξαρτησία και, κατ' επέκταση να έχουν πλήρη και ισότιμη πρόσβαση στο φυσικό περιβάλλον.

12.9 Περαιτέρω, από τις πληροφορίες που έθεσε υπόψη του Γραφείου μας η ΚΕΠ, διαφαίνεται ότι οι ράμπες/διάδρομοι πρόσβασης των ΑμεΑ και των ΑΜΚ προς την παραλία, πολύ πιθανό να μην πληρούν οποιαδήποτε πρότυπα προσβασιμότητας και, συνακόλουθα, να μη διασφαλίζεται επαρκώς η αλυσίδα προσβασιμότητας των ΑμεΑ και των ΑΜΚ από το χώρο στάθμευσης μέχρι και τη θάλασσα.

12.10 Το εν λόγω ζήτημα ρυθμίστηκε μεν, με τη δημοσίευση των προαναφερόμενων **περί Οδών και Οικοδομών (Τροποποιητικοί) Κανονισμών του 2017**, αλλά, όπως έχει σημειωθεί, αυτοί αφορούν μόνο αιτήσεις για άδεια οικοδομής που υποβάλλονται **μετά την 1^η Σεπτεμβρίου 2018**. Κατά συνέπεια, δεν δημιουργούν οποιαδήποτε νομική υποχρέωση για προσαρμογή των ήδη υφιστάμενων έργων στις παραλίες ώστε παρέχουν στα ΑμεΑ και ΑΜΚ πλήρη αλυσίδα πρόσβασης και διευκολύνσεων από το χώρο στάθμευσης μέχρι και την είσοδο τους στη θάλασσα εκτός εάν προβούν σε προσθηκομετατροπές.

12.11 Επί του προκειμένου επισημαίνεται δε η υποχρέωση με βάση τη Σύμβαση για εισαγωγή **καθολικά σχεδιασμένων προϊόντων** (στην υπό εξέταση περίπτωση ραμπών/διαδρόμων) που θα δύνανται να τα χρησιμοποιούν όλα τα άτομα ανεξαιρέτως, περιλαμβανομένων των ΑμεΑ, καθώς επίσης και η αναγκαιότητα που επισημάνθηκε στο Γενικό Σχόλιο της Επιτροπής, για καθορισμό πρότυπων προσβασιμότητας που θα λαμβάνουν υπόψη την **ποικιλομορφία των ΑμεΑ**.

12.12 Με τον τρόπο αυτό, δεν θα συντελείται διάκριση εις βάρος των ΑμεΑ που η αναπηρία τους δεν είναι κινητική, καθότι δεν θα στερούνται της ευχέρειας για αυτόνομη και αξιοπρεπή πρόσβαση στο φυσικό περιβάλλον (όπως για παράδειγμα στις παραλίες).

12.13 Ως εκ τούτου, εναπόκειται στις εμπλεκόμενες υπηρεσίες (ΚΟΤ, παράκτιες τοπικές αρχές και άλλοι φορείς) να εξετάσουν, **σε συνεννόηση με τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις ΑμεΑ**, ποια μέτρα θα πρέπει να ληφθούν για προώθηση της προσβασιμότητας στις παραλίες, λαμβάνοντας υπόψη την ποικιλομορφία των ΑμεΑ, μέσα στα πλαίσια των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη Σύμβαση για προστασία των δικαιωμάτων τους.

12.14 Άλλες λύσεις, όπως η τοποθέτηση χειρολισθήρα κατά μήκος των υφιστάμενων ραμπών/διαδρόμων ή κατασκευή βυθιζόμενων αποβάθρων που θα επιτρέπουν την είσοδο των ΑμεΑ και των ΑΜΚ στη θάλασσα, είναι προφανώς χαμηλού κόστους και πιο εύκολα υλοποιήσιμες, αλλά επίσης διευκολύνουν και την προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρίες πέραν της κινητικής. Ως εκ τούτου, το προαναφερθέν ερωτηματολόγιο που απέστειλε ο ΚΟΤ προς τις παράκτιες τοπικές αρχές, συνιστά σημαντική κίνηση προς την ορθή κατεύθυνση, η οποία όμως, θα συνεισφέρει προς τη διεύρυνση της προσβασιμότητας των παραλιών μόνο, όταν ακολουθηθεί με μέτρα για την εφαρμογή των εν λόγω λύσεων στις περιπτώσεις που θα διαπιστωθεί ότι αυτές απουσιάζουν ή/και είναι ανεπαρκείς.

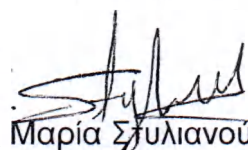
13. Συστάσεις - Εισηγήσεις

Ενόψει των προαναφερθέντων και για σκοπούς πληρέστερης υλοποίησης των υποχρεώσεων του Κράτους που καθορίζονται από τη Σύμβαση για την πραγμάτωση των δικαιωμάτων όλων των ΑμεΑ, ώστε οι παραλίες να είναι **πλήρως προσβάσιμες είναι** αναγκαίο όπως :

- Ο ΚΟΤ και η ΚΕΠ, σε συνεργασία με τις παράκτιες τοπικές αρχές και μετά από διαβούλευση με τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις ΑμεΑ για την διαπίστωση των πραγματικών τους αναγκών, προβούν στις αναγκαίες ενέργειες για βελτίωση, όπου χρειάζεται, της προσβασιμότητας των ΑμεΑ στις παραλίες ώστε αυτές να καθίστανται πλήρως προσβάσιμες μέχρι την θάλασσα .
- Προς τούτο και ενόψει του ενδεχομένου καθυστέρησης της εν λόγω διαδικασίας, θα μπορούσαν να προωθηθούν μέτρα που θα συμβάλουν **στη βελτίωση της αλυσίδας προσβασιμότητας**, όπως η τοποθέτηση χειρολισθήρων και η **κατασκευή βυθιζόμενων αποβάθρων** τα οποία θα επιφέρουν **άμεσα αποτελέσματα** για σκοπούς πλήρους πρόσβασης των ΑμεΑ και των ΑΜΚ στην παραλία και την θάλασσα.
- Εξεταστεί σε συνεννόηση με τις οργανώσεις ΑμεΑ, το ενδεχόμενο τροποποίησης του περί Προστασίας της Παραλίας Νόμου, ώστε να εξαιρείται η απαγόρευση χρήσης τροχοκαθισμάτων επί της παραλίας καθώς επίσης να επιτρέπεται η διέλευση σκύλων-οδηγών από την παραλία όταν αυτοί ενεργούν ως οδηγοί ΑμεΑ, στα πλαίσια πάντα των σχετικών διατάξεων που καθορίζονται στον περί Προστασίας και Ευημερίας των Ζώων Νόμο.
- Εάν διαπιστωθεί ότι, πράγματι δεν υπάρχουν οποιαδήποτε πρότυπα/ προδιαγραφές για την κατασκευή ραμπών/διαδρόμων στις παραλίες, να εξεταστεί το ενδεχόμενο υιοθέτησης αντίστοιχων διεθνών προτύπων, όπως προνοείται στη Σύμβαση και έχει επισημανθεί στο Γενικό Σχόλιο της Επιτροπής.

- Ο ΚΟΤ σε συνεργασία με τις παράκτιες τοπικές αρχές, να εξακολουθήσουν να προβαίνουν στις αναγκαίες ενέργειες για αύξηση των προσβάσιμων παραλιών, καθώς και για διασφάλιση ότι οι υφιστάμενες αλυσίδες προσβασιμότητας είναι ολοκληρωμένες και πλήρεις .
- Να διασφαλίζεται η ύπαρξη διαθέσιμων χώρων στάθμευσης για ΑμεΑ πλησίον της ράμπας/διαδρόμου πρόσβασης και ότι ανά πάσα στιγμή θα είναι εφικτή η πρόσβαση των ΑμεΑ από το χώρο στάθμευσης μέχρι την παραλία και τη θάλασσα αλλά και στους χώρους υγιεινής για ΑμεΑ.
- Οι παράκτιες τοπικές αρχές να προβούν, αν δεν το έχουν ήδη πράξει, στις αναγκαίες ενέργειες **(α)** για επιμόρφωση των ατόμων που απασχολούνται στις παραλίες εντός των διοικητικών τους ορίων, ώστε να μπορούν παρέχουν, όπου και όταν χρειάζεται, την απαραίτητη βοήθεια και στήριξη στα ΑμεΑ και τα ΑΜΚ που μεταβαίνουν στις παραλίες και **(β)** για τη διασφάλιση ότι η προσβασιμότητα των ΑμεΑ και των ΑΜΚ προς την παραλία είναι ανά πάσα στιγμή απρόσκοπτη και χωρίς οποιαδήποτε εμπόδια.

Η Έκθεση θα υποβληθεί στο Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, στον Αναπληρωτή Γενικό Διευθυντή του ΚΟΤ και στον Πρόεδρο της ΚΕΠ και αντίγραφα της θα κοινοποιηθούν στους Προέδρους της Ένωσης Δήμων Κύπρου και της Ένωσης Κοινοτήτων Κύπρου, καθώς και στους Προέδρους της ΚΥ.Σ.Ο.Α. και της Ο.ΠΑ.Κ., για ενημέρωση.

Μαρία Στυλιανού – Λοττίδη
Επίτροπος Διοικήσεως και
Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
Ανεξάρτητος Μηχανισμός Προώθησης, Προστασίας
και Παρακολούθησης της Σύμβασης του ΟΗΕ, για τα Δικαιώματα
των Ατόμων με Αναπηρίες